

APIE VERTYBINES ORIENTACIJAS

Rugsėjo 18 d. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje Mokslo centras ir Strateginių tyrimų centras organizavo įdomų praktinį seminarą „Profesinės karo tarnybos karių požiūris į karo tarnybą ir vertybinės orientacijos: sociologinių tyrimų rezultatų pristatymas“.

Atokvėpio akimirka prieš „mūšį“. Adažiu (Latvija) poligonas, 2009 m. vasara.

2008 m. pradėtas karių priėmimas į profesinę karo tarnybą pagal naują tvarką išskėlė pagrindinį klausimą: koks yra naujai formuojamas profesinės karo tarnybos karių kontingentas?

Seminare buvo nagrinėjami profesinės karo tarnybos karių motyvai ir lūkesčiai renkantis tar-

nybą kariuomenėje (taikant hipotetinį postmodernistinį motyvacijos modelį); karių karjeros perspektyvos, karių tipai.

Lietuvos karo akademijos doc. dr. Jūratė NOVAGROCKIENĖ paprašė pakomentuoti tyrimų rezultatus „Kario“ skaitytojams.

Karių požiūris į darbą

– Kaip buvo vykdomas šis tyrimas?

– Kariuomenės vadovybei ir mums patiems buvo įdomu sužinoti, koks kontingentas ateina į kariuomenę pagal terminuotą profesinės karo tarnybos sutartį. Kad tokio tyrimo reikia, dar 2008 m. patvirtino buvęs Lietuvos kariuomenės vadas brig. gen. Valdas Tutkus. Vykdėme apklausą septyniuose Sausumos pajėgų batalionuose ir Karinėse jūrų pajėgose. Norėjome sužinoti, kodėl kandidatai renkasi kario profesiją ir kokie jų lūkesčiai.

Ne mažiau įdomu buvo sudaryti socialinį demografinį kario portretą ir jį palyginti su anksčiau atlikto šauktinių tyrimo duomenimis.

– Kokie tyrimo tikslai ir uždaviniai?

– Buvo siekiama sudaryti socialinį demografinį profesinės karo tarnybos kario portretą, išnagrinėti karių motyvaciją rinktis kario profesiją, taip pat palyginti profesinės karo tarnybos karių ir anksčiau tirtų šauktinių požiūrį į karo tarnybą ir Lietuvos kariuomenę, karių dalyvavimą tarptautinėse misijose.

– Kodėl pasirinkta profesinė karo tarnyba?

– Prieš imdamiesi tyrimo, darėme prielaidą, kad karių požiūris į darbą apskritai lemia karo tarnybos pasirinkimą. Taip pat svarstėme, kad nedarbas gali daryti nemažą poveikį pasirenkant karo tarnybą. Tačiau duomenys rodo, kad kariai, nors jų požiūryje į darbą vyrauja materialistinės vertybės, kario profesiją renkasi pirmiausia todėl, kad tai – įdomus darbas, prestižinė (garbinga) profesija. Taip pat juos skatino noras padėti žmonėms, nuveikti ką nors naudinga Lietuvai, pakeliauti po kitas šalis, dalyvaujant tarptautinėse misijose, pavojai, noras išbandyti save. Šie ir kiti duomenys paneigė mūsų prielaidas, kad nedarbas ar siekis turėti užtikrintas socialines garantijas lemia

karių pasirinkimą tapti profesionalais. Pavyzdžiui, atsakydami į klausimą, kokios profesijos jiems patinka, kariai dažniausiai nurodė kario profesiją (82 proc.), dažniau nei kitas – policininko, gelbėtojo, gaisrininko (daugiau kaip 30 proc.) Įstaigos tarnautojo specialisto profesiją palankiai vertino tik 15 proc. respondentų.

– **Kaip galėtume apibūdinti Lietuvos kariuomenės karį?**

– Vakarų šalių visuomenių ir karių tyrinėjimai atskleidė, kad motyvų grupės gali būti taikomos ir individo tipui pagal vyraujančias vertybes nustatyti. Moderniajai visuomenei būdingos materialistinės vertybės, t. y. noras gauti gerą darbo užmokestį, socialines garantijas, užtikrintą darbo vietą. Postmoderniąją visuomenę ir tuo pat metu karį leidžia apibūdinti tokių vertybių / motyvų vyraavimas, kaip įdomus darbas, noras tobulėti, saviraiškos, iniciatyvos galimybės darbe, kariams – nuotykių troškimas. Lietuvos kariuomenėje nėra vieno vyraujančio kario modelio. Lietuvos karys dažniau primena mišrios iki modernios-postmodernios visuomenės karį, kuriam būdingas patriotizmas, motyvuotas požiūris į kario profesiją. Šių bruožų dažniau rasta lauko pajėgų karių grupėje. Materialistinės, moderniosios visuomenės vertybės / motyvacijos būdingesnės Karinių jūrų pajėgų kariams.

Kario portretas

– **Tad koks dabartinio profesinės karo tarnybos kario portretas?**

– Šiuo atveju kalbame apie socialinį demografinį kario portretą. Vidutinis profesinės karo tarnybos karys turi vidurinį ir aukštesnį išsilavinimą; dažniau ateina į kariuomenę iš didžiųjų miestų; yra apie 23-ųjų metų amžiaus; nevedęs, lietuvis, gyvenantis pasiturinčioje šeimoje; iki profesinės karo tarnybos turėjęs darbą arba mokėsis vidurinėje ar aukštesnės pakopos mokykloje.

– **Jūsų tyrimas bandė atsakyti į klausimą, kokios kariuomenės mums reikia? Ką apie tai mano patys kariai?**

– Atsakymai buvo įdomūs, nes lyginome Sausumos ir Jūrų pajėgas. 40 proc. Sausumos pajėgų karių pasisako už profesinę kariuomenę, o Jūrų pajėgų – net 64 proc., o mišrią kariuomenę remia 58 proc. Sausumos ir 35 proc. Jūrų pajėgų karių. Po du procentus apklaustųjų į šį klausimą neatsakė.

– **Koks yra mūsų kariuomenės įvaizdis?**

– Atliktas tyrimas leidžia tvirtinti, kad, palyginti su 2007 m. daryta visuomenės apklausa, pagal

kurią 50 proc. apklaustųjų respondentų neturėjo aiškios nuomonės apie Lietuvos kariuomenę, kariai labai teigiamai vertina Lietuvos kariuomenę.

– **Kaip kariai vertina savo ateities, karjeros perspektyvas?**

– Net 80 proc. karių nurodė, kad, jei būtų galimybė, norėtų tęsti tarnybą po sutarties termino. 90 proc. nesigaili, kad stojo tarnauti į kariuomenę.

– **Kokios jūsų tyrimo išvados ir rekomendacijos?**

– Pastaraisiais metais į profesinę karo tarnybą priimti kariai yra labiau motyvuoti, turi aukštesnį išsilavinimą ir socialinį statusą nei anksčiau tirti šauktiniai. Profesinės karo tarnybos kariai turi aiškų ir pozityvų kariuomenės įvaizdį. Geriau kariuomenę vertina ilgiau tarnaujantys. Akivaizdu, kad karių karjeros lūkesčiai viršija realias galimybes daugumai dabartinių profesionalų likti kariuomenėje. Duomenys rodo, kad kariai neturi išsamios informacijos apie Lietuvos dalyvavimą tarptautinėse misijose, nors net 80 proc. jų linkę vykti į misijas. Miglotas karių supratimas apie savo karjeros perspektyvas gali sukelti nusivylimą ir neigiamą kariuomenės vertinimą ateityje. Todėl kario šaukimo metu turėtų būti nubrėžti aiškūs karjeros parametrai. Esant didelei konkurencijai dėl kario darbo vietos kariuomenėje, yra galimybė tobulinti kandidatų atranką, atidžiau tikrinant sveikatą, taip pat taikant išsilavinimo ir motyvacijos kriterijus. Kariuomenė nepakankamai ugdo patriotizmą. Tai leidžia daryti prielaidą, kad viena iš priežasčių gali būti vadų požiūris į karo tarnybą ir kariuomenės paskirtį, nes jie savo pavyzdžiu ugdo karį.

Mūsų profesionalai rengiasi „priešo“ atakai. Adažių (Latvija) poligonas, 2009 m. vasara.

Juozas Pocius

Vytauto Milišauskio nuotraukos